NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

V red devane od *Dr. Janeza Bleiweisa.*

Tečaj VII. V sredo 9. véliciga travna (maja) 1849. *List 19.*

Iz Mesinske Nevéste, *)
poslovenjene od *J. Koseskiga.*

Izabela (Cezaru).

Ti, ki nastavljaš bratu svômu meč,
Ozrí se v tem kardelu krog in krog,
Kdo zalši je od brata tvôga v njemu?
(Manvelu)
Kdo tih, ki za prijatle jih imáš,
Primerjati se more bratu tvojim?
Obá izgled po starosti sta svoji,
Inaka scer, po ceni vsa enaka.
Poskusita se v lice gledati!
O, abota zavisti, ljubosuma!
Izvolil bil bi si ga za prijatla,
Iz tisuč druzih za ediniga,
Na serce živo bil bi ga pritisnil;
In zdaj, ko ti ga je natora sveta
Že zibelki dobrotno darovala,
Teptaš nje dar z nogama; lastno kri
Prevzetne samoglavnosti izdaješ,
Nevredniši tovarštvo izvolivši
Se tujcu in sovražniku pridružiš.

Don Manvel.

Poslušaj me!

Don Cezar.

Poslušaj mene, mati!

Izabela.

Besede ne porávnajo te svade,
Tu moje se in tvoje ne razloči,
Osveta od krivice ne spozná.
Kdo ískal bi tečaj žveplene reke,
Ki gnal jo je iz Etne divji žar?
Porod strašán podzemske sile vse je,
Rujava skorja grozovitne lave
Poljane plodne na debelo krije,
Po grobljah in po sipu nôga stopa.
— Pokličem vama samo to v spomin:
Krivica, ktero mož dorašen možu
Nakloni, to razumim, težko se
Pozabši prizanese. Mož povračbo
Iméti hoče, ino sklepa, ki ga,
Premisli dobro, čas mu ne premeni.
Alj vajniga prepíranja začetek
Je puhli plod neumniga detinstva;
Že starost bi zatreti ga imela!
Pomíslita! kaj pervi uzrok bil je?
Ne vesta več, kaj ne? In ko bi vedla,
Smejala bi otročje se togôte.
In vonder je otročji pervi kavs,
Ki je, razvivši se v nesrečnim sledu,
Rodil krivice clo do dneva tega,
Ker grešne dela vse do zdaj storjene
So suma in osvete tužni sini.
In zdaj bi hotla, zdaj ko moža sta,
Otročjo prazno svado dalej gnati?
(ju prime za roke)
O, sina moja! Daj, sklenita urno,
Nasprotno vse račune pozabiti,
Kér ista je obéh straní krivica.
Velikoserčna eden drugimu
Darujta dolg nepobotljivo strašni.
Vsih zmag nar lepši prizanezba je!
V pokopališe rajniga očeta
Verzíta serd nezreliga detinstva!
Ljubezni, spravi, slogi zanaprej
Življenje vajno bodi posvečeno!
(eno stopinjo nazaj pomaknivši se jima prostor da, de bi se eden drugimu približala. Brata, ne pogledaje se, v tla oči pobesita).

*) Naš preslavni pesnik Koseskí, kteriga poezije častí vès slovanski narod, se v žalost vsih bravcov že dolgo dolgo ni oglasil v Novícah, ktere so od njegovih poezij celi čas svojiga obstanja nar veči kinč dobivale. Pred nekími dnevi smo prejeli en del (tretjíno) poslovenjene Šilerjeve tragedije »Mesinske nevéste (Die Braut von Messina)« imenovane, z dovoljenjem, de ga smemo v Novícah natisniti. Natisnili ga bomo se vé de z nar večim veseljem in ga v posebni dokladi v drugi polovíci létašnjiga tečaja (mesca julija) prejemnikam Novíc podali. V pokušnjo podamo danes en kosček izverstniga dela, in sicer tisti, ko mati Izabela, Mesinska kraljica, svoja sina Don Manvela in Don Cezárja, ki sta si huda sovražnika, svarí in tolaži. Malo verstíc Vam bo pokazalo: kakošno delo je, ki ga imamo pričakovati! Vredništvo.

Prijatelski pogovori s kmeti in mestniki v novih rečéh.
(Konec.)

Prijatli! tù ne veljá nič več izgovor: „jez ne znam, jez nočem, jez nimam časa, čmu si bom sovražtvo na glavo kopal“ in druzih nemarnih izgovorov več. Če bi vsi tako mislili, nismo vredni svobodniga življenja, po kterim smo vedno hrepeneli in vpili; zdej pa, ko bi imeli v djanji skazati, de imamo resnično voljo za postavno svobodo, kaj zdej se bomo nečimerno odtegovali, namest de bi se z veseljem vsiga poprijeli, kar je k našimu lastnimu pridu, in kar je po postavah noviga vstavniga življenja? Prijatli, tega nikdar ne!

Pri regrutiranji po sedanjih novih postavah se je že v nekterih krajih pokazalo, de nekteri niso hotli zaúpni možjé biti, kér se je eden zamére in sovražtva, drug pa déla in odgovorljivosti bal. Prijatli! to ne bo nič, če bi vsi enacih misel bili. Če se že v ti reči bojimo, de bi nas kdo ne snedel, kaj bo še le v druzih rečéh!

Kdor se povsod le pravíce derží, temu se ni nič treba bati, čeravno v začetku nekteri ljudjé godernjajo in zabavljajo. Vsak začetek je težák, in nobena nova reč ni vsim práv. Umni ljudjé kmalo zapopadejo, de so povsod postave, po kterih se je ravnati, in kdor se v svojih delih postav derží, ta nikdar ni kriv, če tudi Peter in Pavel zabavljata. Na en mahljej ne pade drevó; takó tudi nobena nova šega nikdar ne bo brez protivnikov. Počasi se pa tudi nar hujši termoglavci navadijo novih rečí, in tiste, kteri so take nove opravíla prevzeli, pri miru pusté, kér vidijo, de ne more drugač

biti, in kér spoznajo, de bi bila soseska s slepôto vdarjena, če bi pravíce iz rok pustíla, ki se ji ponujajo, in po kterih bi mógla narveč z obema rokama seči.

Pri novih soseskinih napravah se bojo možjé volili, ki bojo imeli po tem v iménu cele soseske govoriti in v njenih rečéh gospodariti. Ti možjé skupej bojo storili odbor (Ausschuss), ki se zató odbor imenuje, kér se bojo nekteri možjé iz vsih sosedov izbrali in odbrali, kterim se bo soseskina oblast v roke dala.

Volitev odbornikov ni tedej kaka kaj bodi reč, ampak je imenitno opravilo, pri kterim ne smemo nečimerni biti, ali se voli ta ali uni.

Umni, pošteni, mirni in za prid svoje soseske vneti možjé se morajo voliti; torej naj se že popred dobro prevdari: ali bo izvoljenc po volji soseske ali ne.

Izvoljeni pa naj se potem ne izgovarja, de ne more tega opravila prevzeti, in naj se nikár ne odteguje službi, če mu ravno nič ne nêse, kér — kakor smo že dokazali — na zadnje ni vse eno: ali ima soseska pametne in poštene odbornike, ali pa neume, goljufne, zapravljive, podkupljive, kterim prid njih sosedov ni nič mar.

De odborniku ni ravno učenosti treba, to lahko samí presodite; dobro pa vunder bo, de vsak odbornik saj v domačim jeziku brati in pisati zná. Brez branja in pisanja ne bo mogel prihodnjič nobeden prav shajati. Kdor ne bo znal brati, bo vedno v tàmi tapal.

Lejte, prijatli! takóle se bomo mogli prihodnjič obnašati, de bo k našimu lastnimu pridu, k našimu lastnimu dobičku. Novo življenje se bo začelo po novih soseskinih napravah po kmetih in po mestih, zakaj kakor mesta bojo tudi vasí imele soseskine naprave, kér smo prihodnjič vsi enaki deržavljani.

Eden drugimu mora pomagati, de se bojo takó potrebne nove naprave lepo vpeljale; bolj umen človek naj učí in beriži bolj zabíte, de bojo spoznali koristnost in imenitnost postavne svobode, in kterimu soseska zaúpnost skaže, de mu kakšno opravilo izročí, naj se ne brani te častí, ktera ga v stan postavi, de zamore soseski, po tem takim pa tudi sebi veliko dobriga storiti.

Pomočki zoper žitne môle.

(Konec.)

Razun tega, kar je bilo dozdaj od pomočkov, žitne môle zatreti, rečeniga, jih je še veliko druzih, ki so se včasih dobre skazali. Kjer je pa veliko pomočkov znanih, se že vé, de nobeniga gotoviga ni, zakaj če imamo en gotov pomoček, čmu bi iskali 2., 3., 4., 5. in tako dalje. Med mnogimi druzimi imajo vender naslednji nar več zaupljivosti.

Nar boljši je, če je mogoče, de se tiste žitnice, kjer so se žižki vgnjezdili, kaki dvé léti za kaj druziga porabijo, postavim za senó, hmelj, ježice, tabak i. t. d. Če se pa to zgoditi ne da, napolni žitnico (kašto) z ovsam ali sočivjem; tega zernja se, kakor so mnogoverstne skušnje dokazale, žitni môli ali clo ne lotijo, ali pa prav pozno. Če se mora pa tudi drugo žito, namreč pšenica in rèž, v žitnice djati, se nikdar ne sme pozabiti, kar skušnje učé, de se žitni môl nar poprej noviga, vlažniga (fajhtniga) in mehkiga žita podstopi, in nar hujši v mokrotnim polétji; torej pazi, ljubi prijatel, de ne boš nikdar mokrotniga zernja v svojo žitnico nasipal. Ampak glej, de boš:

a) Žitnice, kar je moč, vedno zračne (ljuftne) deržal; ne nasipaj jih s tacim zernjem, kteriga se môli radi deržé, do verha, ampak v začetku ga nasuj na drobno, in premešaj ga pogostama, de se ti do dobriga posuší in vterdi, in môli se terdiga zernja ne bodo poprijeli.

b) V žitnice, kamor so se moli vgnjezdili, ne devaj tedej noviga in mehkiga žita, ampak nasúj jih raji s starim in terdim žitam.

c) Če si nemoreš drugači pomagati, kakor de moraš novo žito va-nje nasipati, glej saj, de ga pred starim preč spravis.

De se ti bo pa žito v žitnicah dobro sušilo, napravi jim svitle okna, skoz ktere bo verlo zrak pihljal.

Dalje pa glej:

1) De vse globe, poke, špranje in reže v žitnicah ali kaštah skerbno očistiš in jih z apnam zamažeš, h kterimu je dobro, nekoliko gipsa (pa ne čez četerti dél) primešati.

2) Okna v žitnicah naj bojo nizke in naj si nasproti stojé, de sapa skozi piše in dovelj zraka do žita pride. Zakaj nič ne pokončá žitniga môla takó, posebno černiga, kakor merzla sapa.

3) Premetaj žito večkrat, posebno pa mesca maliga in véliciga travna in pa rožnika, de ga sapa bolj prevetrí, in de, kér pri premetanji zerno na zerno perletí, se mladi červički pokončajo.

4) Nekteri pokrivajo žito včasih z rijuhami, ki so v vodi namočene bile, kjer so nekoliko kuhinske solí raztopili, ali pa ga s tako vodo poškropé in premešajo; sol je strup môlam.

5) Nekteri napravijo, de čez žito kaka soparica (Dampf) gré; po tém pa žito posušijo, in se tako tudi téh merčesov znebijo.

6) Če imaš žitnico nad svinjakam ali pa nad ovčjim hlevam, se ti ni treba žitnih môlov bati.

7) Nekteri svetjejo česnja na vodi kuhati in ga s soljó zmešati, in s to vodó stene in tla namazati. Drugi pravijo, de je dobro, če žitnico s čreslam 3 ali 4 čevlje visoko nasúješ in kakih 8 dni nasúto pustíš; če jo zasmradiš s sožganimi konjskimi kopiti, živinskimi parklji, rogmí, lasmí (dlako) ali pa s žveplam; ali če pa tla z mjilnim lugam in orehovimi lušinami dobro namažeš.

8) Spravi žito 3 ali 4 čevlje od stene, nasuj krog njega takó na debelo pepéla, de ne bodo môli čez-nj mogli, in po tem poti jih boš končal na tavžente in tavžente.

(Iz »Oeconom. Neuigk. u. Verh.«)

Iz kmetijskiga zbora na Dunaji.

Od gojzdov.

(Dalje.)

Nikar pa ne mislite, dragi bravci, de se Vam bojo po novih gojzdnih postavah vaše lastne pravíce do gojzdov v vašo škodo kratile — tega nikdar ne! Namén novih gojzdnih postav je ob kratkim tale: Pametna reja gojzdov, de bo gospodar stanoviten dobiček imel, zraven tega pa tudi cela deržava ne bo škode terpéla.

Sklepi kmetijskiga zbora v gojzdnih rečéh so tedaj bili.

1) Gojzdno gospodarstvo, kar tiče srejnske, družbinske in cerkvéne gojzde, se ima višimu prečuvanju deržave podvreči, zatorej bo tudi pravíca, gojzdne uradnike za gojzdno oskerbovanje postavljati, med take gojzdne vlastnike in deržavo na to vižo razdeljena, de bo vlastnik gojzda po svojih mislih uradnika ali gojzdnika nasvetval, deržava pa ga bo poterdila ali pa odvergla. —

2) Te za prečuvanje gojzdov potrebne gojzdne uradnike deržava postavi sama od sebe, in prevzame tudi iz tega izvirajoče stroške. —

3) Oskerbovanje privatnih gojzdov, to je tacih, ki niso cesarski ali družbinski, se sme tam, kjer je gojzd dovolj obširin, le skušenimu gojzdniku izročiti, brez de bi se vender taki gojzdni vlastniki k temu siliti môgli. — Za potrebno izučenje dovoljniga števila izurjenih gojzdnih gospodarjev posredno skerbí deržavno vladarstvo. —

4) Z nobenim gojzdam se ne sme takó ravnati, de bi mu bilo to v kvar, namreč tako, de bi na enkrat ali tudi sčasama znal pokončan biti; vsakteri, posebno pa gojzdni uradniki imajo pravíco, če vidijo, de se po gojzdu škoda dela, to naznaniti, de se takošno poškodvanje gojzdov tudi kaznuje. —

5) Vsi gojzdni kraji, kjer se je les posekal, se imajo nar menj v petih létih od časa posekvanja z drevesnim semenam spet obsejati ali z mladimi drevesci obsaditi; če ne, naj zadene posestnika kazin (štrafinga). Po starih fratah in pustôtah mora ravno tako vsako léto primerni oddelk obdelan biti.

6) Brez dovoljenja kantonskih, kresijskih in pa deželnih sosesk ali srenj se ne sme noben gojzd v polje ali v travnike predelati. Če kdo k temu privoljenja iše, se mora vselej narpoprej soseska tistiga kraja, v kterim je gojzd, in ktero ta reč nar bolj zadene, in pa kantonska soseska zaslišati. Kdor se zoper to pregreší, naj bo kaznovan, in pa čez to še prisiljen, enak prostor, kolikoršniga je posékal, v gojzd predelati. —

7) K varstvu oséb, ali lastníne, ali pa če to ohranjenje celotíne gojzda terja, de se z gojzdi na posebno vižo ravná, ima vsak posestnik gojzda zavezan biti, to posebno ravnanje z gojzdam pripustiti.

Taki gojzdi morajo v prepoved (Forstbann) djani biti. Stroški, kteri so z oskerbovanjem v prepoved djanih gojzdov sklenjeni, naj vzamejo tisti na-se, kterim v prid je gojzdna prepoved dana bila; tudi naj ima vlastnik takih gojzdov pravíco tirjati, de se mu v prepoved djani gojzdi odkupiti morejo.

8) Razdeljenje soseskinih gojzdov se ne sme brez dovoljenja dopustiti; ako se kak gojzd razdelí, naj se vselej dovoljenje politiške (cesarske) gospóske dobí. Zlo je želéti, de bi se vladarstvo pri zaréji novih gojzdov posredno ali tudi ne posredno vdeležilo, ali z drugimi besedami, de bi vladarstvo za zarejo novih gojzdov skerbelo. —

9) De bi se gojzdi neštevilniga poškodovanja, pokončanja in tatvíne, ki se v njih godí, obvarovali, mora gojzdna kaznovavna postava dana biti, kér k temu splošne kaznovavne postave niso zadosti. Taka postava mora posebno prepovedane djanja in poškodovanja gojzdov, naj pridejo od gojzdnih vlastnikov ali drugih ljudí, posamesno razložiti, in kazni, ki za tem pridejo, oznaniti. —

(Konec sledí.)

Gospodu ✱ in njegovim pomagavcam. *)

Kér jih je več, kteri mojiga poslednjiga odgovora ne morejo razumeti in ne drugod poprašati, per čim de so poglavitne in normalne šole v ozir keršanskiga nauka, tako moram še enkrat sam odgovoriti.

Od kar bi govorjenje biti moglo, je: de gosp. ✱ v 15. listu „Novíc“ katehetam poglavitnih in posebno normalnih šol (posebno od ljubljanskih šolarjev govoré) očita: de slovensko mladost v nemškim, nji nerazumljivim jeziku (tudí od nemškiga jezika *le* je v 15. listu govorjenje) s. keršansko véro učé.

Po tem očitanji sledeče dogodjaje (Thatsachen) primerite:

V naših normalnih šolah 1. in 2. klasa nekteri znajo samo krajnski, nekteri samo nemški jezik.

V začetku zdanjiga šolskiga léta je bilo mladenčem perviga in druziga klasa ne enkrat, ampak večkrat rečeno, de naj se kristijanskiga nauka v tistim jeziku učé, kteriga bolj razumejo, de se v teh urah ne jezika, ampak s. vére učé. Poprašanih, v kterim jeziku se bo kdo učil, se jih je v teh dveh klasih 206 fantov za nemški jezik oglasilo, in tako si tudi prizadevamo, Kranjcam Kranjci, Nemcam Nemci biti, vse pa s. keršanske katoljške vére, ktera nobeniga razločka po narodih ne dela, učiti. Vsak pa lahko vidi, de se tako veliko časa zgubí, kér je v dveh jezikih ene in ravno tiste resnice razlagati potreba, in to je bila in je moja misel — ne pa kakor mi jo gosp. ✱ v 18. listu „Novíc“ perlastí, de bi se mladost veliko več in hitreje naučila, ko bi bilo mogoče — kar pa ni — le v enim jeziku učiti; naj že bo materni, ali ne, de ga le dobro razume.

De se pa v 3. in 4. klasu toliko časa ne zgubí, bo v nemškim, vsim mladenčem dobro razumljivim jeziku učeno; če pa kteri še nemšine dosti ne zna, se mu pa tudi nobena sila ne dela.

Tako — mislim — spolnujemo dolžnosti in postave s. cerkve in zdanjiga ministerstva; pa tudi po zapovedih poprejšnjiga ravnamo, ktero je z ukazam od 2. sept. p. l. št. 5692 zapovedalo — in kér „Slovenija“ v 36. listu meni, de nemško bolj dopade — naj bo po nemško; „In den Volksschulen, zu denen hier die untersten Schulen, mit Einschluss der drei Klassen der Hauptschulen gerechnet sind, soll künftig der Unterricht den Schülern in ihrer Muttersprache ertheilt werden“.

Ukaz visokiga ministerstva pa še več pové, kar bi „Slovenii“ tudi dopasti utegnilo, rekoč: „Diess hat, „wo kein Hinderniss in der Beschaffenheit „der Lehrer oder der Schüler entgegensteht, „*sogleich* zu beginnen, im entgegengesetzten Falle sind „die nöthigen Einleitungen zur Durchführung dieser „Massregel unverweilt und so zu treffen, dass dieselbe „mit dem Beginne des nächsten Schuljahres 1849, wo „nicht unübersteigliche Hindernisse sind, wenigstens ausser den Trivialschulen noch in der ersten „Classe der Hauptschulen in Ausführung kommen.“

Od normalnih šol pa visoko ministerstvo tukaj nič ne govorí. *)

Gospod ✱ pripovedujejo — in to se jim tako čudno zdi — kakó se naši mladenči učé. Častiti gospod! kako se hoče pa otrok, posebno kmetiških starišev, kterimu še dostikrat nar navadniših besedí mánjka, kteri je v dopovedanji sebi popolnama znanih rečí večidel tako nevkreten, kaj naučiti in si v spomin dobro vtisniti? — Sicer pa Vam vém tudi nekiga možá, ne ravno terde glave, povedati, kteri je v četerti latinski šoli pol drugo uro besede: „Die Hauptstadt des Landes ist Madrid am Manzanares Flusse“ gonil. Ali je bil mar vzrok taciga učenja nerazumljivost jezika?

*) Ta sostavek je sklep téh pomenkov, kteri se ne smejo prazni prepíri imenovati, ampak résni pogovori med rodoljubnimi možmí v važni reči. Vredništvo.

*) Očitno jo moramo rêči, de téh gosp. Reševih besed ne razumemo. »Od normalnih šol pa vis. ministerstvo tukaj ne govorí«. Kako je to, de ne? Kaj pa so normalne šole? Ali ne reče ministerski ukaz od 2. sept. l. l. razložno: »In den Volksschulen, zu denen hier die untersten Schulen *mit Einschluss der drei Klassen der Hauptschulen* gerechnet sind« . . . . In v osnovi avstrijanskih šol pod napisam: »Entwurf der Grundzüge des öffentlichen Unterrichtswesens in Oesterreich«, ki ga je vis. ministerstvo lani na znanje dalo in ki je postavna podlaga zgorej imenovaniga ukaza od 2. sept., je poterjeno, de doslej takó imenovane normalne šole niso clo nič druziga, kakor spodnje ali ljudske šole, zakaj vse šole so po novi osnovi v 3 verste takole razdeljene: I. Abtheilung: Die niedern oder die Volksschulen. II. Abtheilung: Die mittlern Schulen: a) Die Gymnasien. b) Die Bürger und Realschulen (die Bürgerschulen bestehen aus 3 Jahrgängen. Sie haben sich aus den bisherigen 2 Jahrgângen der 4. Klasse der Volksschule zu entwikeln i. t. d. §. 53. c) Andere mittlere Schulen (Gewerb-, Zeichen-, Spinn-, Fabrik-, Sonntags-, Abend-schulen u. s. w). III. Abtheilung. Die hohen Schulen: a) Die Universitäten. b) Die technischen Institute. — Iz tega je očitno, de poprej takó imenovane normalne šole sploh so ljudske šole, de tistih »Trivial-, Haupt-, Normal-, Musterhauptschulen« zdej več ne bo, de tedaj vis. ministerski ukaz od 2. sept. očitno ne le 1. in 2. ampak pa tudi 3. klas zadene, ki pravi: »In den Volksschulen, zu denen hier die untersten Schulen mit Einschluss der drei Klassen der Hauptschulen gerechnet sind, soll künftighin der Unterricht in ihrer Muttersprache ertheilt werden. — Drugać se ne da ukaz vis. ministerstva razumeti, ki razložno zapové, kakó se ima ravnati. Vredništvo.

Zadnjič se je nekdo tudi iz Notrajnskiga v „Slovenii“ oglasil, kteri žaluje čez to, de mladost resnice s. vére, ktere se je v naših šolah po nemško učila, tako hitro pozabi. Jez ne vém ali se po slovensko, ali po nemško naučene resnice pred pozabijo; menim pa, de šole niso krive, če kdo pozneje pozabi, česar se je v šoli naučil. Naša dolžnost je, s. véro v serca mladosti, de s sv. Pavlam rečem — saditi; pozneje je drugih dolžnost perlivati, skerbeti de sadež v mladih sercih ne vsahne: de bo pa raslo, mora pa neki drugi pomagati, namreč Bog, za kar ga je pa treba prositi; in prosímo ga, de bi nam On pomagal, in nam in našim mladenčem ne slovenskiga, tudi ne nemškiga, ampak svojiga svetiga Duha milostljivo dati blagovolil.

A. Reš.

Novičar iz Ljubljane.

Komaj so iz Ljubljanskiga grada jetníke odpravili, so že spet drugi gori. V pondeljik opoldne so jih 62, z vojaki močno obdanih, iz Ogerskiga pripeljali, ki so bili dozdej v Budi zaperti, in kér bi bilo mogoče, de bi Maržarska armada čez Budo planila, so jih pa raji preč spravili. Na pervih vozéh so sedeli samo kmetje, med kterimi — kakor se je govorilo — je tudi tistih 21 bilo, ki so pri Günsu v spodnjim Ogerskim bolne Horvate napadli in jih strašno pomorili, in med kterimi jih je bojè že več k smerti obsojenih. Ti hudodelci so bili vklenjeni. — Vsi drugi pa, ki so le zavoljo puntarskiga obnašanja vjeti in ki še niso obsojeni, so prosti sedeli in nekteri so se še clo v svojih kočijah peljali, med kterimi so nek tudi bili 4 grôfje in drugi plemenitaži, pa tudi nekteri duhovniki. Gledavcov je bilo vse polno, ko so jih pripeljali, in vsih očí so bile posebno na zadnjo kočíjo obernjene, v kteri je sedel nekdanji pervi ogerski minister grof Batyani. — Pisma, ki smo jih od vojakov našiga bataljoni iz Ogerskiga brali, popisujejo veliko počastenje, ktero je viši vojskovodja Welden pričo več druzih kompanij tistim junakam našiga bataljona skazal, ki so se v nesrečnim bôji pri Komorani, kteriga smo v poslednjih Novícah opomnili, kakor oroslani (levi) bojevali. Trem nar pogumnišim je pripel sam Welden zlate in sreberne svetinje. — „Naravoslovje“ ali fizika, ki jo je dobro znani slovenski pisatelj in profesor gosp. Robida spisal, je že v natisu pri gosp. Blazniku. Pràv „po domače“ je razložena in s podobami razjasnjena. Takó je pràv! Le na dan s potrebnimi bukvami! — Gosp. Malavašičeva slovenska slovnica v slovenskim jezika pisana je dokončana, in se zamore priporočiti posebno mladim in starim Slovencam, ki nemškiga jezika ne umějo in se v svojim jeziku čiste slovenšine naučiti želijo. Pridajk, ki učí mnogoverstne pisma, konte, pobotne liste i. t. d. pisati, priporočí to slovnico še posebno. — Ministerstvo šolstva je v veselje vsih rodoljubov poterdilo Dr. Lehmana za učenika kaznovavnih postav v slovenskim jeziku v Ljubljani. — Jutro bo perva tiskarna pravda v reduti v Ljubljani.

Novičar iz mnogih krajev.

Kmalo bo léto, kar Dunaj ni več svojiga Cesarja vidil — kar pridejo, brez de bi bil kdo poprej kaj vedil, pretečeno saboto 5. dan tega mesca zjutrej zgodej, mladi Cesar iz Olomuca v Šönbrun, ki je cesarski grad blizo Dunaja. To slišati, je berž neštevilna množica Dunajčanov dèrla v Šönbrun, veliko veselje nad prihodam svojiga Cesarja na znanje dati. Mesto in predmestja so bile zvečer razsvitljene. — Cesar so prevzeli nar višji vodstvo čez celo avstrijansko armado, in se bojo, kakor se sliši, berž ko bo tudi Rusovski Cesar v Šönbrun prišel, z njim k velki armadi na Ogersko podali. Tam bojo še enkrat in zadnjič opomnili puntarsko armado, de naj se podverže; — če ne bo hotla, se bo berž velika vojska začela. 10. dan tega mesca je — kokor se sliši — odločeni dan za začetek vélike vojske, pri kteri bojo naši armadi tudi Rusi pomagali. Rusovski Cesar je ponudil na svoje stroške celo svojo armado našimu Cesarju v pomoč, zató ker punt na Ogerskim ni samo Madžarski ampak tudi Poljski, in kér se Rusovski Cesar bojí, de bi se prekucije ne razširile čez njegovo Poljsko deželo. Pravijo, de bo prišlo 140,000 Rusov na pomoč: 40,000 se jih bo pridružilo Weldnovi armadi, 60,000 jih bo šlo na Erdeljsko, 40,000 jih bo pa na mejah pripravljenih stalo, če bo treba, de bojo berž na pomoč šli. Z Rusi bo prišlo mende veliko zlata in srebra v deželo. — Ban Jelačič, ki je zdej v Oségu, je dobil samolastno vodstvo čez armado na spodnjim Ogerskim in je višji zapovednik Horvaške in Serbske armade. — Veliki narodni Madžarski zbor je pod predsednikam Košutam 14. dan pretečeniga mesca sklenil, de Ogersko kraljestvo ne spozná več avstrijanskiga cesarja za svojiga kralja, de hoče biti popolnama samostojna dežela, od ktere se ne sme ločiti Horvaško in Erdeljsko i. t. d. S tem sklepam — če bi obveljal — bi bilo raztergano avstrijansko cesarstvo, kakor je sto in sto lét obstalo, in Serbi, Horvatje, Vlahi in Nemci, ki so že toliko kerví prelíli, de bi se rešili poprejšnje sužnosti iz Madžarske oblasti in de bi si pridobíli enake pravíce, kakor jih imajo drugi narodi, bi bili spet na ravno tistim mestu, kakor so poprej bili — pod sužnostjo Madžarov! Košut je spet v Peštu, ktero mesto je v oblasti Madžarov. — Ban Jelačič, nad kterim so clo nekteri Slovani zlo dvomiti začeli, je pisal Serbsko-Horvaški deputacíi iz Pešta 21. preteč. mesca med druzimi rečmí tudi tóle: „Moje dozdanje dela naj vam bojo porok, de imate nad menoj rodoljuba, ki edino samo za prid domovíne, za prid svojiga naroda skerbí. Zaupanje do mene je edina pogodba, de zamorem narod krepko nadomestovati. Prosim Vas tedaj lepo, de sedanjih zmešnjav, ki mene morebiti nar bolj težé, ne pomnožite še s prenapetimi tirjatvami“. — Iz Laškiga se ta tedèn ni nič gotoviga slišalo. Sardinci se nekaj obotavljajo, terdni mir skleniti. Njih terdnjavo, ki se Alesandrija imenuje in ki pot v Turin zaprè, je 3000 vojakov nase armade obsedlo. — Na Nemškim se silne rečí pletêjo. Prajzovski kralj kratko in malo noče nemški Cesar biti. To je razkačilo veliko Frankobrodskih poslancov takó, de se na vso moč prizadevajo, vse Nemske dežele na noge spraviti. Sliši se, de so nadvojvoda Janez za terdno sklenili, v 14 dneh Frankobrod za vselej zapustiti. — Minister Stadion se še ni tako ozdravil, de bi bil v stanu, svojo težavno službo zopet nastopiti. — Po novi vredbi latinskih šol se bo mogel vsak nčenec narmenj dvéh jezikov, ki se v deželi govoré, naučiti. Četertek ne bo prihodnjič več šolski praznik (Ferialtag), kakor je doslej bil.

Pogovori vredništva.

Gosp. J. č. na Koroškim: Pràv zlo smo se zavzéli, ko smo iz V. poslano pismo prebrali. Pri nas na Krajnskim, in kar smo slišali, tudi na Štajarskim in Koroškim gré regrutiranje v tako lepim redu, de nikakor ne razumimo zabavljiviga dopísa iz V—, tedej nam ne boste za zlo vzeli, če na stran položimo spisek, ki graja, namesto de bi hvalil. Ako je pa kje kakšin posamesin kraj, ki to grajo po pravíci zasluži, oznaníte nam ga, in oznaníle ga bojo tudi Novíce. — Gosp. J. T—a: Pustite to reč: resnica bo sama po sebi prišla na dan. Enacih misel je tudi slavno vred. Slovenije.

Današnjimu listu je pridjan 18. dokladni list.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*